

ROZSZERZENIE (51) *sb n*

rozszerzenie (37), **rozszyrzenie** (12), **roszerzenie** (2), [**roszyrzenie**]; rozszerzenie *Leop* (2), *BielKron* (3), *BudBib*, *ModrzBaz*, *SkarŻyw* (3), *StryjKron* (4), *CzechEp*, *Calep*, *LatHar* (2), *WujNT* (7), *SarnStat* (2), *PowodPr*, *SkarKaz*, *VotSzl*, *CiekPotr*; rozszerzenie *RejAp* (4), *RejPos* (5), *RejZwierc* (2); rozszerzenie : rozszerzenie : roszerzenie *RejPs* (1:-:1), *LubPs* (2:1), *Mqcz* (3:-:1).

rozłz- (46), rozłf- (3).

o oraz drugie e jasne, końcowe e pochylone; -sze- *Mqcz* (4), -szé- *SarnStat* (2).

sg *N* rozszerzenie (15); -é (1), -(e) (14). ◇ *G* rozszerzenia (12). ◇ *D* rozszerzeniu (4). ◇ *A* rozszerzeni(e) (11). ◇ *I* rozszerzeni(e)m (3) *LatHar* (2), *PowodPr*, rozszerzenim (1) *SkarŻyw*. ◇ *L* rozszerzeniu (4). ◇ *pl* *A* rozszerzenia (1).

Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: rozszerzenie przez kogo (1).

Sł stp: rozszerzenie, ozszerzenie, ozszyrzenie, rozszyrzenie, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. rozszerzyć.

1. Powiększenie, zwłaszcza pod względem rozmiarów, zasięgu, nasilenia; incrementum, propagatio *Mqcz*; *dilatatio Vulg* (27) : Incrementum, Rozmnożenie/ Rozłzerzenie/ Podraftanie. *Mqcz* 68c, [325]d.

a. O rozmiarach fizycznych [w tym: czego (12)] (14) :

α. O terytorium (zajmowanej powierzchni), też o zasięgu terytorialnym (11) : Medy byli pod krolmi Afyriyfkiami aż do Sárdánápálá krolá/ po iego śmierci ná nię [*lege*: nie] Monárchia przypádlá. To krolestwo czáfu Aftiáies w wielkim rozłzerzeniu było/ gdy przez 350. lath trwáło. *BielKron* 268; *RejAp* CC2v; z Xiążąt zás Mázowieckich máło godności y rozłzerzenia Krolestwu Polfkiemu przybyć mu lię zdáło/ gdyż oni hołdownikámi Krolow Polfkich byli *StryjKron* 427; Abowiem dla tey miłey oyczyzny rozłzerzenia [...] nie ciężko było Wizimirowi Książęciu Polfkiemu [...] przez morze do Dániey pływác/ y Duńczyki kroćić. *VotSzl* A4v.

Wyrażenia: »rozszyrzenie granic« (1): A dziś choć nam przypada rozłszyrzenie gránic/ Włzytko to nam fábulá/ włzytko to nam zá nic. *RejZwierc* 246v. [Cf też **c.** »rozszerzenie sławy« *CiekPotr* 88.]

»rozszerzenie państw(a)« (6): [*poseł turecki*] Winłzował Krolowi łzczélliwego á długiego krolowánia/ ku rozłzerzeniu pańtw łwoich *BielKron* 332, 410; Ktorzi nie dla inłzey przyczyny włzczynáią woynę/ iedno dla sławy/ ábo dla rozłzerzenia pánłtwá [*quam gloriae aut imperii dilatandi causae*]/ cí bárzo źle łprzáią ludziom y iych rzeczám. *ModrzBaz* 106; Olgerd Gediminowic [...] / to łławne zwycięłstwo y rozłzerzenie pánłtwá łwego bez zwodzenia bitwy y rozłłania krwi otrzymał *StryjKron* 421, 250; *CzechEp* 336.

[*Przen*: (Et) Gad ait y gadovi rzekl Benedictus in latitudine Gad bogolflaw panye gadovi wrolłzirzenyv *TomZbrudzBrul Deut* 33/20.]

β. O roślinie: rozrastanie; w przen (1) : [*zwiedziony przez szatana człowiek*] dla możności á zwirzchności łwoich/ poliewa gi [*świat*] dziwnym kákołem niespráwiedliwóści á wćilkw iego/ ták iż ono niewinne nálienie [*wierni pańscy*]/ wielki wćilkw á wielkie zátłumienie círpi/ dla onego frogiego rozłszyrzenia liłcia á łátorolli iego. *RejPos* 54v.

γ. O dolegliwościach zewnętrznych (2) : Godźienes P. Iezu Chryście wżelkiey części y chwały/ z rozszerzeniem ran twoich nie litościwie z krzyżem podniešiony *LatHar* 543, 319.

b. O ilości: rozmnożenie (1) : Acz ná ten czas była máła liczbá ich [*naszych przodków*] ná ošiadłość tey wielkości ziemie/ á wřfakož ták możnemi vczynił był [*Bóg*] ie [...] y mnożył potomki ich do wielkiego rozszerzenia áž do dzišfeyřfych czáłow. *RejPs* 154v.

c. O stopniu, intensywności [w tym: czego (9)] (10) : A kogo to dármo potka wydárcie s śmierci á z vpadku wiecznego/ [...] ielźcze kthemu rozszerzenie wřzytkiego błogóřłáwieřńtwá nád sobá/ á iákož fie tu nie ma rozmiłowác tego Páná řwego *RejPos* 310v; Vżyć řię dał Mąřz řwięty/ dla części Božey rozszerzenia y pomocy zbáwienia ludzkiego. *SkarŻyw* 508; y též ku rozszerzeniu niezámierzony y wieczný części/ ozdobie/ okrařie/ zmocnieniu/ vczřiwořci/ zacnořci/ [...] one řtáre řprzymierzenia [*posłowie Polski i Litwy*] ponowili *SarnStat* 1020, 1020.

Wyrażenie: »rozszerzenie sławy« (4): *RejPos* [292]v, [344]v; A wřdychmy ták niemiřofierni łámi nád sobá/ że wolemy czekáć w řtráchu thych řrogich obietnic Pánřkich/ niřli fie w rořkořzy náwroćić do niego/ á vřywać ná wřzem błogóřłáwieřńthwá iego/ [...] á rozszerzenia řławy y bogáctwá řwego. *RejZwierc* 257; Lecz co to iest inřzego iedno pomnożenie Cnoty, męřtwá hámovác, [...] iedno zátrudniác Droęę do zábiegánia wřzem niebeřpieczeństwám Oyczyzny? y rořparác pomnożenie oney, Y rozszerzenie řławy, gránic, y możnořci? *CiekPotr* 88.

Przen (2) : *Leop Prov* 21/4; Apořtoł bęđzie powieđał o rozszerzeniu tey beřtiey/ to iest miářtá tego ná řiedmi gorach řiedzácego/ y ktorzy mieli dawác chwale iey/ y być pod zwirzchnořciá iey. *RejAp* 107.

2. Rozgłoszenie, rozpowszechnienie, rozstawienie [w tym: czego (16)] (19) : *RejPs* 174v; Težem zá obroná twoiá widzyał ich zginienie/ Iáko řrogie niebožářtká wřyęli dokończenie/ Bo rořkazanie tve wřyęło wielkie rozszerzenie. *LubPs* bb3v; Paná Bogá prořęę/ aby tę moię iákořkolwiek prace kv chwale řwey y řyna řwego miřego/ á Zborowi řwemu řwiętemu ku zbudowániu y rozszerzeniu obrocić raczył *BudBib* c3v; *RejPos* 286; Ktorych przykřádem y zwirzchnořciá/ dáleko więcey teraz/ po ták wielkim kořciolá powřzechnego rozszerzeniu/ namięřtnicy Apořtořcy řtáráć řię máiá/ áby iednoř kořcielná [...] záchowáli. *WujNT* 419, 140 *marg*, 425 *marg*, 435 *marg*; *PowodPr* 55; Trzeći wiek/ ábo řto lat/ [...] miáło y onego cudotworcę Grzegorzá/ [...]. Ná ktorego modlitwę y gorá dla rozszerzenia kořciolá vřtápiłá *SkarKaz* 418b.

Wyrażenia: »rozszerzenie (prawdy) Ewanjeliję« (4): Rozszerzenie Ewányeliey przez Apořtoły řwýęte/ y przez wierne káznodzyeie. *LubPs* E3 *marg*, dd6v *marg*; Znář ořtáteczny vpadku beřtiey rozszerzenie Ewán(yeliey). *RejAp* Ff4v, 135.

»rozszerzenie wiary« (2): [*Gaudencjusz, uczeń św. Wojciecha*] ná iego mieyřce nářtápił. [...] y od niego [...] koruná Polřka rořć w wřzytko dobre zá rozszerzeniem kátholickiey wiáry poczęłá. *SkarŻyw* 357, 357.

Szereg: »rozmnożenie i rozszerzenie« [szyk 2:1] (3): Tymći řpořobem trwálořć/ rozszerzenie y rozmnożenie kořciolá powřzechnego/ iářnie pokázuie iż on iest od Bogá. *WujNT* 417, 392, [405].

3. Rozpostarcie, rozwinięćie; distensio, proiectio Mącz; diffusio Calep (3) : Proiectio, Porzucenie/ tež rořpořtárcie/ rořzerzenie. *Mącz* 162d, 444d; *Calep* 323a.

4. W tłumaczeniu imion biblijnych (2) : [Izaak] Wezbrawłfy fye ftámtąd/ kopał iną fthudnią/ o którą fye iulz niefwárzyli: przetho názwał imię iey/ Rechoboth: to iefth Rozłszerzenie [*Latitudo*] mówiąc: Theraz rozłzrzył nas Pan á dał nam rość ná ziemi. *Leop Gen 26/22*; Ty Chamie orz rolą/ [...] Ty Iáphet rządź y broń tych dwu [...] á Gránice ich rozłzrzyzay/ Bo Iáphet wykłáda fie rozłszerzenie. *StryjKron 6*.

Synonimy: 1. przymnożenie; 2. rozgłoszenie, rozsianie; 3. rozpostarcie.

Cf **ROZSZERZYĆ**

JR, MC, MN